

Mozijainkban a fesztivál

Kiküldött munkatársunk beszámolója

Mielőtt az inycsiklandozó fesztivál-filmek részletes ismertetésével fáj-dítanánk filmkedvelő olvasóink szívét, sietünk csillapítani kíváncsiságukat: idén Karlovy Varyban nem-igen maradtak ki semmiből, legfel-jebb a kéthetes szüneti nem akaró őszi esőből. A jelentősebb, verseny-ben és versenyen kívül vetített fil-meket ugyanis a MOKÉP már régen megvásárolta, némelyiküket a szink-ronstúdióban magyarítják, s van amelyiket szorgalmas mozinézőink már el is felejtettek. Ez a napra-, helyesebben „fesztiválrakészség” ta-lán filmforgalmazóink frissességét dicséri. Nyolc-tíz éves Bresson-film: az *Egy álmodó négy éjszakája*, Can-

Antonio Gades a *Néhány nap a múltból* című spanyol filmben. Rendező: Mario Camus

nes-t megjárt Saura-film: az *Életem, Elisa*, Nyikita Mihalkov: *Etűdök gépzongorára*, Larisza Sepityko: *Kál-vária*, Rosi: *Kiváló holttestek*, Vis-conti: *Az ártatlan*, Zanussi: *Védő-színek* című filmje az információs vetítéseken, a versenyben pedig a ta-valyi párizsi fesztiválon már játszott olasz *Vasprefektus* (olvasóink több ízben értesülhettek róla lapunkból), vagy például a francia Michel Drach jól ismert *Egyszerű múltja* jelle-mezte a műsort.

A nagydíjat egy szovjet és egy csehszlovák film nyerte, megosztva. Sztanyiszlav Rosztokij, a *Csendesek a hajnalok* alkotója ezúttal egy kis-kutyáról mesélt *Fekete fülű fehér Bim* címmel. A megható történet hő-se a kiskutya, akit — elfajzott lé-vén — a vízbefojtástól ment meg Vjacseszlav Tyihonov egy magányos özvegyember szerepében. A kutya és új gazdája közötti harmonikus kap-csolatot az okvetetlenkedő szomszéd-ok csak időlegesen zavarhatják meg, mert Bim okos, jó és intelligens kutya. Kálváriája akkor kezdődik, amikor gazdáját szívrohammal egy moszkvai kórházba szállítják. Bim utánaindul, és két és fél órán ke-resztül megtörténik vele minden, ami egy elhagyott kutyával vagy ár-va kisgyerekekkel történni szokott: jó és rossz idegenek kerülnek az útjába, éheznek, fázik. A kiverő kutya kivert kutyaként hóviharban, éjjel, erdő-ben siratja elveszett otthonát. S csak a filmben lehetnek olyan kemény-szívű emberek, akik egy könnyet sem ejtenek e hűségesebb kutyasors lát-tán.

A másik nagydíjas, a csehszlovák František Vlácil *Egy forró nyár ár-nyai* című filmje 1947-ben játszódik. A csendes morva kisváros közelében a tanyán él dolgos nyugalomban egy parasztcsalád, míg egy nap az osztrák határ felé menekülő, bújkáló fa-siszta banda szállja meg házukat. A férfit arra kényszerítik, rabolja el a

városból az orvost, mert egyikük súlyosan sebesült. A paraszt kénytelen teljesíteni követelésüket, családja életével zsarolják. Az orvossal közös fogságban a megszállók puskacsövének fenyegetésében folytatják látszólag változatlan életüket: aratnak, betakarítanak, kecskét fejnek, fészert javítanak. Lassan hozzászoknak ehhez a különös fogsághoz. A férfinak azonban saját lelkiismeretével és kislfia számon kérő tekintetével kell napról napra szembenézni, s elhatározza, ha kell, élete árán is megszabadul a katonáktól. Vlačil balladisztikus filmje szüksézáván, a képek erejével próbál egy helyzetet ábrázolni, atmoszférát teremteni. A nyári vihar előtti feszült csend, a sűrű, fojtott levegő hangulatának érzékeltetéséhez azonban annyi keresett, mesterséges, szépeltő beállítást használ, hogy filmje csaknem hatástalanná válik.

Pontosan ezeket az éveket választotta Mario Camus is, a *Néhány nap a múltból* című filmjében, csak éppen a spanyol történelemből. Ízlésese! megcsinált filmjének fő attrakciója két sztár, az énekesnő, Mari-

sol, és a táncos, Antonio Gades. Ezúttal mindkettőn prózai szerepre vállalkoztak, hogy eljátszanak egy szép romantikus szerelmi történetet a háború után a francia ellenállásból Spanyolországba hazaszökött gerilláról és a szép tanítónőről.

Marisol a legjobb női alakítás díján Marie-José Nattal osztozott, aki az *Egyszerű múlt* című francia filmnek volt a főszereplője. Könnyű neki: férje, Michel Drach írt és rendezett számára parádés szerepet, egy asszonyét, aki autóbaleset következtében elveszti az emlékezőképességét. Felgyógyulván múltja nyomába ered (mindezt szerető, odaadó férj karján), s kutatásai során elrontott házassága emlékéig jut el. Közben annyit szenved, riadozik, menekül az emlékek árnyaitól, mint egy Antonioni-film paródiában. Szerencsére Marie-José Nat már sokszor bebizonyította, hogy jó színésznő, s legfeljebb régebbi alakításainak könyveljük el a díjat.

A múlt emlékei történelemleckékbe oltva feltűnően sokszor keltek életre a vásznon ezen a fesztiválon. A cseh, a spanyol, a finn, az angol,

František Vlačil: Egy forró nyár árnyai

Manuel Octavio Gomez: Egy nő, egy férfi, egy város

az ausztrál, az osztrák, a dán film után az olasz Pasquale Squitieri a húszas évek valóságos történelmi figurájáról, Mori prefektusról készített filmet. A *Vasprefektus* néven híressé vált állami tisztviselő azzal a feladattal érkezett Sziciliába, hogy felszámolja a maffiát. A jellegzetes olasz politikai kalandfilmek modorában készült filmről lapunk többször is tudósított már. Karlovy Vary-i aktualitását a címszereplő Giuliano Gemma legjobb férfialakítás díja indokolja.

A múltból egy 1941-es történetet idéz a jugoszláv versenyfilm, amely a Lidice Rózsája díjat kapta. Dušan Vukotić *Stadion-akció*járól is beszámolt már a Filmvilág. Az Oscar-díjas rajzfilmrendező játékfilmje a jugoszláv partizánfilmek sorában nem a vadregényes hegyek harcosai, hanem egy zágrábi gimnázium diákjai közé viszi nézőit. A film a fiatalok reakcióit kutatja, hogyan fogadják az új fasiszta rend számukra is ér-

zékkelhető megnyilvánulásait: társaik kiközösítését, kedvenc tanáraik eltűnését, az ostobák, gyengék hirtelen hatalomra jutását. Vukotić azonban túlságosan megragad az események felszínén, a gyerekek magatartásváltozásait ismerős sémákban fogalmazza meg. A történelem szörnyűsegeire való ráébredés, az ellenállás szükségyszerű érzésének ábrázolása alig-alig tér el az eddig e műfajban látott filmektől.

A lengyelek „történelemóráján” a múlt század negyvenes éveinek forradalmi hulláma szerepelt. Stanislaw Rózewicz a legendás forradalmárról, íróról, Dembowskiról rendezte *Szenvedély* című filmjét. Egy felkelés és a Krakói Köztársaság néhány napos uralmának és bukásának okait keresendő, a rendező a lengyel „betegség”, a széthúzás, az egymás ellen acsarkodás, a kisszerű hatalomféltes példáit sorakoztatja fel. Hiába a nagyszerű két színész (Zanussi Védőszínekjének főszereplői: Piotr Ga-

Marisol — Mario Camus: Néhány nap a múltból című filmjében

licki és Zbigniew Zapasiewicz) és a jövőnek megfogalmazott tanulság; a *Szenvedély* megmarad egy közepes történelemkönyv-illusztráció szintjén.

A jelen elemzésére kevesen vállalkoztak a fesztiválfilmek alkotói közül. A zsüri különdíjával kitüntetett algériai Mohammed Slim Riad az *Egy összeküvés természetrajza* című munkájában (mely hamisítatlan, profi módon elkészített francia politikai krimi, francia színészekkel), mint a film címéből sejtető, egy Európából irányított politikai összeküvés szálaát fejteli fel. Azt mutatja, hogyan folynak bele a harmadik világ országainak életébe a nyugati nagyhatalmak, hogyan manipulálják terrorakciókkal. Az algériai rendező valóságábrázolása jól él a műfaj lehetőségeivel, de a témáról semmi újat nem tud elmondani.

A legtöbb újdonságot, érdekességet egy talán ügyetlenül elkészített kubaï film tartalmazta. Manuel Octa-

Dušan Vukotić: Stadion-akció

Sztanyiszlav Rosztockij: Fekete fülű fehér Bim (balról: Vjacseszlav Tylhonov)

vio Gomez a mai Kubáról rendezett filmet. Játékfilmet. A világhírű kubai dokumentumfilm-iskola ugyanis sokszor beszélt már a kubai jelenről, de a fikció számára többnyire csak a történelem, a múlt jelentett nyersanyagot. A múlt századok rabszolgázásai, forradalmi mozgalmi után a jelen történelme elevenedik meg az *Egy nő, egy férfi, egy város*-ban. S ha a dokumentumfilmekből átszivárgó száraz tárgyilagossággal, tételszerű didaktizmussal is, de feltárul egy elmaradott, a forradalom után kiépülő, iparosodó kikötőváros élete. A város: Nuevitas, a nő: a városalapító, tervező, tanácselnök egy személyben, s a férfi: a fiatal szociológus, akit az autóbalesetben hirtelen meghalt nő helyére küldenek. A havannai fiatalember a legendákkal körülövezett Marisa munkáját veszi át, amelyet azonnal helytelennek, korszerűtlennek ítél, s egyre kíváncsiban nyomoz a nő élete, tettei, elgondolásai után. A felkeresett ismerősök, barátok elbeszélései nyomán elevenedik meg a forradalom utáni város élete, eredeti dokumen-

tumfelvételekkel elegyítve, s az évek hozta változások, egészen a jelen pillanatig. Gomez a „város”, az „új” születésének, a forradalom fejlődésének történetével együtt egy új nemzedék felnövekedését is végigkíséri. Ebben a filmben hallhatunk először a kubai forradalom konszolidált gyermekeiről, akik nem szívesen cserélik kényelmes havannai lakásukat vidéki kényelmetlenségre; azokról a gondokról, amelyek a fegyveres harc után, a forradalom lendületét felváltó szürke mindennapokkal jelentkeznek. Reméljük, Gomeznek sikerül majd művészileg is olyan érett, olyan őszinte filmet csinálnia, mint amilyen szemléletében az *Egy nő, egy férfi, egy város*.

András Ferenc filmje kiemelkedett a Karlovy Vary-i versenyben. S ezt nem a nemzeti elfogultság mondatja velünk, hanem a vetítést követő közönségsiker, szakmai elismerés, s az egyik fődíj bizonyítja. A fesztivál vége felé műsorra kerülő *Veri az ördög a feleségét* roskadozó ebédőasztalának, ízes lakomájának látványával nemcsak gyomornedveinket ingerelte. Filméségérzetünket is felkeltette. A jó filmek iránt.

SEKELY GABRIELLA